

PAPER DETAILS

TITLE: 6638 SAYILI KANUN ILE PVSK VE CMK'DA YAPILAN DEGİSİKLIKLERİN
DEGERLENDİRİLMESİ

AUTHORS: Abdullah Batuhan BAYTAZ

PAGES: 29-47

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/230758>

6638 SAYILI KANUN İLE PVSK VE CMK'DA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Abdullah Batuhan Baytaç*

I. GİRİŞ

Kamuoyunda “İç Güvenlik Paketi” olarak bilinen 6638 sayılı *Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* 4 Nisan 2015 tarihinde büyük tartışmalar içinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanun tasarısının meclis başkanlığına sunulduğu 24 kasım 2014 tarihinden kanunun yürürlüğe girdiği 4 Nisan 2015 tarihine kadar ve hatta kanunun yürürlüğe girmesinden sonra dahi getirilen değişiklikler eleştirilmiş ve eleştirilmeye devam edilmektedir. Gerçekten iç güvenlik paketi ile getirilen değişiklikler, bu kanunla çözüm aranan sorunları ortadan kaldırmaktan ziyade yeni sorunlara yol açacak nitelikte olduğunun ifade edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kamu düzeni ve iç güvenliğin sağlanması için getirilen değişiklikler, 2005 yılında inşa edilen yeni ceza hukuku sistemine aykırı olmanın yanı sıra keyfilğe sebebiyet vereceğinden sistemin bireye getirdiği başta hukuk güvenliği olmak üzere birçok ilkeyi zedeleyecek niteliktedir.

Söz konusu kanunun yürürlüğe girmesiyle birçok değişiklik yapılmış olmakla birlikte çalışmamızda inceleyeceğimiz hususlar, PVSK'nun 4/A, 13 ve 16 maddeleri ile CMK'nun 91. ve 100. maddelerinde yapılan değişikliklerdir.

Bu çalışmamızda, kanunlaşması sırasında birçok kesim tarafından şiddetli eleştirilerin yöneltildiği iç güvenlik paketinin getirdiği değişiklikler, anayasa ve ceza hukuku sistemine uygunluk bağlamında değerlendirilecektir.

II. ARAMAYA İLİŞKİN DÜZENLEME

A. Genel Olarak

Arama, suçların işlenmesinin önüne geçilmesi veya şüpheli, sanık veya hükümlünün yakalanması, delillerin toplanması, müsadereye konu eşyaların ele geçirilmesi amacıyla şüpheli, sanık, hükümlü veya üçüncü kişilerin üzerlerinde, evlerinde, işyerlerinde veya diğer yerlerde, yapılan araştırma işlemi olarak tanımlanabilir¹.

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

¹ Yener Ünver, Hakan Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 9. Bası, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2014, s. 395; Nur Centel, Hamide Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8. Bası, Beta Yayınlar, İstanbul, 2011, s. 376; Aytekin Geleri, **Önleyici Polislik**, 2. Bası, Ankara, 2009, s. 123.

Arama, şüpheliyi, sanığı, hükümlüyü veya bir delili ele geçirmek için yapılabileceği gibi, bir tehlikeyi veya suçu önlemek için de gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda arama, adli arama ve önleme araması olarak ikiye ayrılmaktadır².

Ceza Muhakemesi Kanununun 116 vd. maddelerinde düzenlenen adli arama, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinin 5. maddesinde ifade edildiği üzere, bir suç işlemek veya buna iştirak veya yataklık etmek makul şüphesi altında bulunan kimsenin, saklananın, şüphelinin, sanığın veya hükümlünün yakalanması ve suçun iz, eser, emare veya delillerinin elde edilmesi için bir kimsenin özel hayatının ve aile hayatının gizliliğinin sınırlandırılarak konutunda, işyerinde, kendisine ait diğer yerlerde, üzerinde, özel kâğıtlarında, eşyasında, aracında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile diğer kanunlara göre yapılan araştırma işlemidir³.

Aramanın ikinci türü olan önleme araması ise, Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunun 9. maddesinde ve Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinin 18 vd. maddelerinde düzenlenmekte olup, kısaca bir suçun işlenmesinden önce tehlikenin veya suçun işlenmesini önlemek amacıyla yapılan arama olarak tanımlanabilir⁴.

Arama, ister adli arama olsun, ister önleme araması olsun bireyin özel hayatına ve aile hayatına ilişkin hak ve özgürlüklere müdahalede bulunmaktadır. Temel hak ve özgürlükler, gerek uluslararası sözleşmelerde ve gerekse Anayasada koruma altında alınmıştır⁵.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin 12. maddesinde “*Hiç kimse özel hayatı, ailesi, konutu veya yazışması konusunda, keyfî karışmalara, şeref ve şöhretine karşı saldırılara maruz bırakılamaz. Herkesin bu saldırı ve karışmalara karşı yasa ile korunmaya hakkı vardır.*” ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 8. maddesinde de, “1. Herkes özel hayatına ve aile hayatına...saygı gösterilmesi hakkına sahiptir; 2. Bu hakkın kullanılmasında bir kamu otoritesi tarafından müdahale, demokratik bir toplumda ancak ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenliğin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın ve ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla sözkonusu olabilir” denilerek özel yaşamın dokunulmazlığı uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmıştır.

Anayasal düzlemde ise, bu güvence Anayasanın 13. maddesi ile sağlanmıştır. İlgili madde metninde yer alan, “*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.*” şeklindeki düzenleme dikkate alındığında görülecektir ki, gerek adli arama ve gerekse önleme araması ile ortaya çıkan sınırlamalar yalnızca kanunla yapılabilir. Ancak ilgili düzenlemede ifade edildiği üzere temel hak ve özgürlükleri sınırlayan kanunun Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olması gerekmektedir.

² Nurullah Kunter, Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoglu, **Muhakeme Hukuku Dahı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 18. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2010, s. 1033; Cumhur Şahin, **Ceza Muhakemesi Hukuku Cilt I**, 6. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 320; Centel/Zafer, **a.g.e.**, s. 376

³ Cumhur Şahin, **a.g.e.**, s. 321

⁴ Kunter/Yenisey/Nuhoglu, **a.g.e.**, s. 1036

⁵ Cumhur Şahin, **a.g.e.**, s. 320

Bu bağlamda arama, Anayasanın 20. maddesinde yer alan özel hayatın gizliliği hakkını ihlal etmektedir. Buna göre, usule uygun verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça ister adli arama olsun, ister önleme araması olsun arama kararı verilemeyecektir. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulacak ve hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklayacaktır. Aksi halde, karar kendiliğinden kalkacaktır.

Anayasanın 20., 21. ve 22. maddelerinde yer alan bu düzenleme hem adli arama ve hem de önleme aramasını düzenleyen kurallar bakımından üst norm niteliğindedir⁶. Nitekim Anayasa Mahkemesi 22 Şubat 2006 tarihinde verdiği kararda Anayasa'nın 20. maddesinin sadece adli aramalarda değil, özel yaşama müdahale oluşturan tüm aramalarda uygulanma olanağına sahip olduğunu ve bu nedenle de madde ile öngörülen hakim kararı güvencesinden önleme aramalarının istisna tutulmasının düşünülmemeyeceğini belirtmiştir⁷.

B. Önleme Aramasının Amacı ve Kararı

Önleme araması yukarıda da izah edildiği üzere PVSK'nun 9. maddesinde kaleme alınmıştır. Buna göre, önleme araması, milli güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silah, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti amacıyla yapılabilmektedir⁸.

İzah edilen bu amaca ulaşabilmek için kolluk, önleme araması yapabilecektir. Ancak kolluğun önleme araması yapabilmesi için tehlikenin veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla usulüne göre verilmiş sulh ceza hâkiminin kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülki amirin vereceği yazılı emri gerekmektedir. Dolayısıyla kolluğun kişilerin üstlerini, araçlarını, özel kağıtlarını ve eşyasını arayabilmesi için sulh ceza hâkiminin kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülki amirin yazılı emri gerekmektedir⁹.

Aramanın sebebi, aramanın konusu ve kapsamı, aramanın yapılacağı yer, aramanın yapılacağı zaman ve geçerli olacağı sürenin açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Kanunda önleme aramasının yapılabileceği yerler de açık bir şekilde kaleme alınmıştır. Buna göre, önleme aramasının yapılabileceği yerler, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu kapsamına giren toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresi, özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresi, halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerler, eğitim ve öğretim özgürlüğünün sağlanması için her derecede eğitim ve öğretim kurumlarının idarecilerinin talebiyle ve 20. maddenin ikinci fıkrasının (A) bendindeki koşula uygun olarak girilecek yüksek öğretim kurumlarının içi, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkışları ve son

⁶ Centel/Zafer, **a.g.e.**, s. 377.

⁷ AyMK, 22.02.2006 tarih, 2003/29 E., 2006/24 K. No'lu Kararı (R.G. Yay. T. 27.07.2006)

⁸ Kunter/Yenisey/Nuoğlu, **a.g.e.**, s. 1036.

⁹ Kunter/Yenisey/Nuoğlu, **a.g.e.**, s. 1037.

olarak umumî veya umuma açık yerler ve her türlü toplu taşıma araçları, seyreden taşıtlar şeklinde sınırlı olarak sayılmıştır.

Görüleceği üzere PVSK'nun 9. maddesinde yer alan bu düzenleme önleme aramasını hiçbir şekilde keyfiliğe izin vermeyecek ölçüde düzenlemiştir. Her ne kadar mevcut düzenleme bu şekilde kaleme alınmış olsa da, 4 Nisan 2015 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ve kamuoyunda iç güvenlik paketi olarak bilenen yasanın PVSK madde 4/A'da yaptığı değişiklik önleme aramasının düzenlendiği bu maddenin işlevselliğini kaldırmıştır¹⁰.

C. İç Güvenlik Paketinin Önleme Aramasına Etkisi

İç güvenlik paketiyle birlikte 2005 yılında inşa edilen ceza hukuku sistemine aykırı bir çok düzenlemenin yürürlüğe girdiğini yukarıda ifade etmiştik. Anayasaya ve ceza hukuku sistemimize aykırı olan ve bu çalışmada inceleyeceğimiz ilk husus, PVSK'nun 4/A maddesinde yapılan değişikliktir.

PVSK'nun 4/A maddesi, durdurma ve kaba üst aramasını düzenlemektedir. Bu düzenlemeye göre, polisin bireyi ve araçları durdurabilmesi ve kimlik sorabilmesi için belirli amaçlarla hareket etmesi gerekmektedir. Buna göre polis, bir suç veya kabahatin işlenmesinin önlenmesi, suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasının sağlanması, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit edilmesi, hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişilerin tespit edilmesi, kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önleme amacıyla hareket etmesi halinde kişileri ve araçları durdurabilecek ve kimlik sorabilecektir¹¹.

Değişiklik öncesi düzenlemede polis, durdurma işlemi sırasında, durdurduğu kişi üzerinde veya aracında silah veya tehlike oluşturan diğer bir eşyanın bulunduğu hususunda yeterli şüphenin varlığı halinde, kendisine veya başkalarına zarar verilmesini önlemek amacıyla gerekli tedbirleri alabilecekti. Ancak polis, bu amaçla kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılması veya aracın, dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılmasının istenmesi açık bir şekilde yasaklanmıştı¹².

İç güvenlik paketiyle birlikte PVSK'nun 4/A maddesinin 6. fıkrasında yer alan, *"Bu amaçla kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılması veya aracın, dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılması istenemez"* ifadesinden sonra *"Ancak, el ile dıştan kontrol hariç kişinin üstü ve eşyası ile aracının dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin aranması; İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar dâhilinde mülki amirin görevlendireceği kolluk amirinin yazılı, acele hallerde sonradan yazıyla teyit edilmek üzere sözlü emriyle yapılabilir. Kolluk amirinin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur"* ifadesi eklenmiştir.

İç güvenlik paketi ile getirilen bu yeni düzenleme açık bir şekilde PVSK'nun 9. maddesini işlevsiz hale getirmektedir. Yukarıda izah olunduğu üzere önleme araması ancak hakim kararı ile yapılabilecektir. Ancak gecikme-

¹⁰ Adem Sözüer, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, 3. Bası, Alfa Yayınları, İstanbul, 2015, s. 13

¹¹ Ali İhsan Erdağ, "Kolluğun "Durdurma ve Kimlik Sorma Yetkisi" (PVSK Madde 4/A)", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:68, Sy:2010/4, s. 42.

¹² Veli Özer Özbek, Mehmet Nihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 6 Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 354

sinde sakınca bulunan hallerde mülki amirin yazılı emri ile de yapılabilecektir. 9. maddede yer alan düzenleme böyle olmakla birlikte, iç güvenlik paketi sonrası önleme araması, aynı kanunun 4/A maddesi gereği kolluk amirinin yazılı ve hatta acele hallerde sözlü olarak vereceği emir ile yapılabilecektir.

Görüldüğü üzere güvenlik paketi sonrası ortaya çıkan durum şöyledir; kolluk önleme aramasını ister PVSK madde 4/A'ya göre, isterse de aynı kanunun 9. maddesine göre yapabilecektir. Hal böyle olunca, hiç bir şekilde keyfiyete yer vermemek için hakim kararı alınması şartına bağlanan bu işlem, yerini hakim kararına ihtiyaç olmayan yalnızca kolluk amirinin yazılı ve hatta acele hallerde sözlü emrinin yeterli olacağı önleme aramasına bırakacaktır.

D. İlgili Değişikliğin Anayasaya Uygunluk Bakımından Değerlendirilmesi

Anayasanın 13. maddesine göre, temel hak ve özgürlükler ancak kanunla ve anayasada ilgili maddelerde belirtilen sebeplere bağlı olarak sınırlandırılabilir. Ayrıca yine aynı maddede ifade edilen bir başka husus ise, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının ancak ölçülülük ilkesine bağlı bir şekilde gerçekleştirilebileceğidir. Buna göre, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ile beklenen yarar ile bu sınırlamanın yapılması halinde ortaya çıkabilecek olan zarar arasında makul bir oranın bulunması gerekmektedir.

Görüldüğü gibi, bir sınırlamanın anayasaya aykırı olup olmadığının ortaya konulabilmesi için üçlü bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Buna göre birinci aşama, sınırlamanın bir kanunla yapıp yapılmadığının tespit edilmesidir. İkinci aşama, sınırlamanın ilgili hak ve özgürlüğe ilişkin anayasada yer alan maddelerde belirtilen sebeplere bağlı olup olmadığıdır. Üçüncü ve son olarak bakılacak husus ise, bu sınırlamanın ölçülü olup olmadığıdır.

Yukarıda da izah edildiği üzere ilk aşama ilgili sınırlamanın kanun ile gerçekleşip gerçekleşmediğidir. İlk bakıldığında ilgili sınırlamanın kanunla yapıldığı sonucuna ulaşmakla birlikte, AY'nın 13. maddesinde bahsedilen kanun, soyut ve çerçevesi belli olmayan şekli bir kanun anlamına gelmediği aşıkardır. Burada kastedilen, muğlak olmayan, öngörülebilir bir sınırlama ortaya koyan ve bu sayede herhangi bir keyfi davranışa neden olmayacak bir kanundur. "...İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar dahilinde mülki amirin görevlendireceği kolluk amiri..." şeklinde düzenlemenin emri verecek kişi bakımından muğlak ifadeler barındırmakta olduğundan anayasaya aykırı olduğu ileri sürülebilir¹³.

Her ne kadar ilk aşamada dahi Anayasaya aykırı olduğu ifade edilse de, incelemenin devam edilmesi yerinde olacaktır. Buna göre ikinci aşamada değerlendirilecek husus, sınırlamanın ilgili anayasa maddesinde belirtilen sebeplere bağlı olup olmadığıdır.

Aramaya ilişkin Anayasanın 20 maddesinde "...usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma

¹³ Sözüer, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, s. 13

kendiliğinden kalkar." şeklinde kaleme alınan şartların dikkate alınması gerekmektedir.

Yukarıda da üzerinde durulduğu üzere, Anayasa mahkemesinin 22 Şubat 2006 tarihli kararında bu düzenlemenin hem adli ve hem de önleme aramaları bakımından geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla yukarıdaki şartlara uygun olmayan bir önleme aramasının anayasaya uygun olduğu ifade edilemeyecektir.

İlgili şartlar dikkate alındığında temel prensibin hakim kararı olduğu ve gecikmesinde sakınca bulunan halin varlığı durumunda kanunda belirtilen merciin yazılı emri gerekmektedir.

Oysa iç güvenlik paketi ile getirilen düzenlemede bu arama kararının kolluk amirinin yazılı emriyle, acele hallerde ise, sözlü emriyle verilebileceği kaleme alınmıştır. Açık bir şekilde görüldüğü üzere PVSK madde 4/A'nın 6. fıkrasında yer alan önleme aramasına ilişkin bu düzenleme, Anayasanın 13. ve 20 maddelerine aykırıdır. Nitekim bu düzenlemede Anayasanın 20. maddesinde aranan hakim kararı söz konusu değildir. Hatta kolluk amirinin acele hallerde sözlü emir verebileceği şeklinde anayasada hiçbir şekilde yer almayan bir yetki düzenlenmektedir. Dolayısıyla bu açıdan da ilgili düzenlemenin anayasaya aykırılığı açık bir şekilde ortadır¹⁴.

İncelemenin üçüncü aşamasında ise, ilgili sınırlamanın ölçülü olup olmadığına bakılacaktır. Bu bağlamda yapılan bu değişiklikte kolluk amirine tek bir sözlü emirle arama kararı verme imkanı doğmuştur. Kişinin özel hayatının gizliliği gibi son derece önemli bir özgürlüğünün polis amirinin tek bir sözlü emri ile ihlal edilmesi ölçülülük ilkesi bakımından sakattır. Zira kişinin özel hayatının korunmasından sağlanan yarar ile bu hakkının çiğnenmesi halinde ortaya çıkacak zarar dikkate alındığında görülecektir ki, çok kolay bir şekilde bu hakkın sınırlandırılmaması gerekmektedir. Bu bakımdan yalnızca kolluk amirinin emri ile bu hakkın sınırlandırılması ölçülülük ilkesinin ihlali anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ölçülü olmayan bu düzenleme Anayasanın 13. maddesine aykırılık teşkil etmektedir¹⁵.

III. YAKALAMA, MUHAFAZA ALTINA ALMA, UZAKLAŞTIRMAYA İLİŞKİN DÜZENLEME

A. Genel Olarak Yakalama

Yakalama, kamu güvenliğine, kamu düzenine veya kişinin vücut veya hayatına yönelik var olan bir tehlikenin giderilmesi için denetim altına alınması gereken veya suç işlediği yönünde hakkında kuvvetli iz, eser, emare ve delil bulunan kişinin gözetimine veya muhafaza altına alma işlemlerinden önce özgürlüğünün geçici olarak ve fiilen kısıtlanarak denetim altına alınması anlamına gelmektedir¹⁶.

¹⁴ Sözüer, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, s. 14

¹⁵ Adem Sözüer, İbrahim Dülger, Selman Dursun, Serdar Talas, Mehmet Maden, Gottfried Plagemann, Tuba Topçuoğlu, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyelerinin "İç Güvenlik Paketi" İle İlgili Değerlendirmeleri**, İstanbul, 2015, s. 3. (<http://www.canakkalebarosu.org.tr/Print.aspx?ID=40035&Tip=Haber>, 12.07.2015)

¹⁶ Nevzat Toroslu, Metin Feyzioğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 10. Bası, Savaş Yayınları, Ankara, 2012, s. 235; Cumhur Şahin, **a.g.e.**, s. 278; Kunter/Yenisey/Nuoğlu, **a.g.e.**, s. 843

Yakalama, bir suçla bağlantılı olarak yapılabileceği gibi, suçun veya tehlikenin önlenmesi amacıyla da yapılabilmektedir. Buna göre yakalama, amacı bakımından adli yakalama ve idari yakalama olarak ikiye ayrılmaktadır¹⁷.

Tutuklamanın mümkün kılınabilmesi ve dolayısıyla ceza muhakemesinin güven içerisinde yapılabilmesi amacıyla yapılan adli yakalama¹⁸ CMK'nun 90 vd. maddelerinde düzenlenirken, idari yakalama PVSK'nun 13. maddesinde kaleme alınmıştır.

PVSK'nun 13. maddesine göre polis, suçüstü hâlinde veya gecikmesinde sakınca bulunan diğer hâllerde suç işlendiğine veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarında kuvvetli iz, eser, emare veya delil bulunan şüphelileri, haklarında yetkili mercilerce verilen yakalama veya tutuklama kararı bulunanları, halkın rahatını bozacak veya rezalet çıkaracak derecede sarhoş olanları veya sarhoşluk hâlinde başkalarına saldıranları, yapılan uyarılara rağmen bu hareketlerine devam edenler ile başkalarına saldırmaya yeltenenleri ve kavga edenleri, usulüne aykırı şekilde ülkeye giren ya da haklarında sınır dışı etme veya geri verme kararı alınanları, polisin kanunlara uygun olarak aldığı tedbirlere karşı gelenleri, direnenleri ve görev yapmasını engelleyenleri, bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla ve bu Kanunun uygulanmasını gösteren tüzükte belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla, toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol bağımlısı serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri, haklarında gözetim altında ıslahına veya yetkili merci önüne çıkarılmasına karar verilen küçükleri ve başkalarının can güvenliğini tehlikeye düşürenleri yakalar¹⁹.

İdari yakalama sonrasında gözaltı değil, muhafaza altına alınma söz konusudur. Muhafaza altına alınma, kanunun yetki verdiği hâllerde yetkili merci önüne çıkarılması gereken kişilerin ilgili kurumlar veya kişilerce teslim alınana kadar sağlıklarına zarar vermeyecek şekilde ve zorunlu olduğu ölçüde özgürlüklerinin kısıtlanıp alıkonulması anlamına gelmektedir²⁰.

İdari yakalamanın yapılmasından sonra birey muhafaza altına alınacak ve eğer yakalanan kişilerden suç işlediği şüphesi altında olanlar var ise, onlar adli mercilere sevk edilecektir. Yakalanan kişilerin haklarında ıslah veya tedavi tedbiri alınması gerekenler var ise, bu halde kişiler ilgili kurum yetkililerine teslim edilecektir. Kişinin yakalanmasına neden olan sebebin ortadan kalması halinde, kişi derhal serbest bırakılacaktır.

B. İç Güvenlik Paketiyle Getirilen Yeniliklerin İncelenmesi

İç güvenlik paketinin getirdiği yeniliklerden biri de PVSK'nun 13. maddesinin 1. fıkrasına eklenen düzenlemedir. Buna göre 13. maddede yapılan değişikliğin ilki polisin yakalama yapabileceği hallere, "*Başkalarının can güvenliğini tehlikeye düşürenler yakalayabilir*" şeklinde bir yetki eklenmesidir. İkincisi ise, yine aynı maddede bulunan "*yakalar ve gerekli kanuni işlemleri yapar*" ifadesi-

¹⁷ İlyas Şahin, **Türk Ceza Yargılaması Hukukunda Yakalama ve Gözaltına Alma**, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 29

¹⁸ Nurullah Kunter, Feridun Yenisey, **Yakalama ve İfade Alma**, Beta Yayınları, İstanbul, 2000, s. 4

¹⁹ Kunter/Yenisey/Nuoğlu, **a.g.e.**, s. 846 vd.

²⁰ Kunter/Yenisey/Nuoğlu, **a.g.e.**, s. 845.

nin, “eylemin ve durumun niteliğine göre, koruma altına alır, uzaklaştırır ya da yakalar ve gerekli kanuni işlemleri yapar” şeklinde değiştirilmesidir.

İlk olarak incelenecek husus, maddenin 1. fıkrasına H bendi olarak metnine eklenen “Başkalarının can güvenliğini tehlikeye düşürenler yakalayabilir” şeklindeki ibaredir. Düzenlemeye bakıldığında ilk fıkrasının A bendinde yer alan “Suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan diğer hallerde suç işlendiğine veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarında kuvvetli iz, eser, emare veya delil bulunan şüphelileri” şeklindeki ifade görülecektir. Bu değişiklikle ilgili olarak söylenecek ilk husus, eklenen H bendinin gereksiz bir tekrar olduğudur. Gerçekten A bendinde yer alan düzenleme sonradan eklenen H bendindeki düzenlemeyi içermektedir. Zira, başkalarının can güvenliğini tehlikeye düşürmek ancak yaralama veya öldürme suçlarının veya bu sonuçları doğurmaya elverişli bir tehlike suçunun icrasına başlanması durumunda mümkündür.

Ayrıca ifade etmek gerekir ki, can güvenliğinin tehlikeye sokulması somut bir hukuki durum değildir. Dolayısıyla bu tanım belirsizdir ve keyfiyete neden olabilecek niteliktedir. Bu ifadeye göre, polis, ortada herhangi bir suç söz konusu olmasa dahi, bir fiili keyfi olarak kendine göre yorumlayarak başkalarının hayatını tehlikeye sokan davranış olarak nitelendirebilecek ve kişilere yönelik idari yakalama işlemini uygulayabilecektir²¹.

Dolayısıyla bu denli geniş yorumlanabilecek ve keyfi müdahalelere sebebiyet verecek olan ifadenin Anayasanın 13. maddesine aykırı olduğu açıktır. Gerçekten Anayasanın 13. maddesinde birey temel hak ve özgürlüklerinin ancak kanunla sınırlanabileceği ifade edilmektedir. Ancak burada ifade edilen kanun kavramı, sınırları belli olan keyfiyete neden olmayacak nitelikte bir kanundur. Dolayısıyla belirsizliği sebebiyle geniş bir şekilde anlaşılabilecek ve dolayısıyla keyfiyete neden olabilecek bu ifadelerin Anayasanın 13. maddesine aykırı olduğu açıktır²².

Anayasanın 13. maddesinde ifade edilen diğer bir husus, temel hak ve özgürlüklerin ancak, anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen esaslara göre sınırlanabileceğidir. Bu bağlamda Anayasanın 19. maddesinde kaleme alınan kişi hürriyeti ve güvenliği başlıklı düzenlemede yakalama işleminin ancak suçüstü halinde ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde hakim kararı olmaksızın yapılabileceği ifade edilmektedir. Oysa ki, getirilen yeni düzenlemede ortada suç olmasa dahi, ilgili davranışın kolluk tarafından keyfi olarak başkalarının hayatını tehlikeye sokmak olarak nitelendirilmesi hakinde, kolluğa yakalama yetkisi tanınmıştır. Dolayısıyla iç güvenlik paketi ile getirilen bu yeni düzenleme, Anayasanın 13. maddesinin yanı sıra Anayasanın 19. maddesine de açık bir şekilde aykırılık teşkil etmektedir²³.

Maddede yapılan diğer bir değişiklikse, ilgili maddede yer alan “yakalar ve gerekli kanuni işlemleri yapar” şeklindeki ifadenin, “eylemin ve durumun niteliğine göre, koruma altına alır, uzaklaştırır ya da yakalar ve gerekli kanuni işlemleri yapar” olarak değiştirilmiştir.

Bu düzenlemeye göre polis, kendisinin veya başkalarının can güvenliğini tehlikeye düşürenleri, fiilleri ayrı bir suç oluşturmadığı takdirde, kişinin can

²¹ Sözüer, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, s. 14

²² Sözüer/Dülger/Dursun/Talas/Maden/Plagemann/Topçuoğlu, **a.g.e.**, s. 4

²³ Sözüer/Dülger/Dursun/Talas/Maden/Plagemann/Topçuoğlu, **a.g.e.**, s. 4

güvenliğinin sağlanması bakımından koruma altına alabilecek veya uzaklaştırabilecektir. İç güvenlik paketiyle yeni bir idari kolluk tedbiri olarak düzenlenen “uzaklaştırma”, belirsiz olması ve keyfiyete neden olabilme ihtimalinden dolayı eleştirilmesi gereken bir tedbirdir²⁴.

Bu düzenleme doğrudan doğruya Anayasanın 23. maddesinde yer alan seyahat özgürlüğüne ilişkindir. Seyahat özgürlüğünün hangi hallerde kısıtlanabileceği ilgili maddede açık bir şekilde kaleme alınmış olup, bu nedenlerden biri de suçun işlenmesinin önlenmesi amacıdır. İç güvenlik paketi ile getirilen uzaklaştırma tedbiri, kişinin seyahat özgürlüğünü suçun önlenmesi amacıyla kısıtlamasından dolayı Anayasanın 23. maddesine aykırı değildir. Ancak uzaklaştırma tedbirinden ne anlaşılması gerektiği hususu belli değildir. İlgili maddenin gerekçesinde verilen örneğe göre bu tedbirin yangın sırasında itfaiye görevlilerine engel olan veya polisin aldığı tedbirlere uymayan kişilere karşı bu fiilleri durdurmaları için uygulanabileceği ifade edilmiştir²⁵.

Ancak verilen bu örnek, uzaklaştırma tedbirinin belirsizliğini ortadan kaldırmamaktadır. Gerçekten bu tedbir, başkalarının can güvenliğini tehlikeye düşürme gibi soyut bir gerekçeyle, hukuka uygun bir toplantı veya gösteriye katılmak isteyen kişilerin bir yere veya bir şehre sokulmaması ya da bir yerden alınıp başka bir yere götürülmesi şeklinde uygulanabilecektir. Görüldüğü üzere uzaklaştırma tedbiri çok geniş şekilde uygulama alanı bulabilecek olup, bu bağlamda kolluğa kişinin özgürlüğünü sınırsız bir şekilde sınırlama olanağı verebilecektir²⁶.

Bundan dolayıdır ki, uzaklaştırma tedbirinin yukarıda verilen örnekte olduğu gibi geniş bir şekilde anlaşılabilmesi ve keyfi uygulamaların önüne geçilebilmesi için bir takım ölçülerin getirilmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla bu tedbire ilişkin olarak, eylem ve durumun niteliğine uygun ve bununla ölçülü uygulanması gerektiğine dair bir açıklık getirilmesi ve hatta diğer tedbirlerin yetersiz kalması halinde başvurulacak bir çare olduğunun belirtilerek bir sınırlama yapılması özgürlük ve güvenlik dengesini sağlayan bir düzenleme olacaktır.

IV. KOLLUĞUN ZOR KULLANMA VE SİLAH KULLANMA YETKİSİNE İLİŞKİN DÜZENLEME

A. Silah Kullanma Yetkisi

a. Genel Olarak

Kolluğun silah kullanma yetkisi, PVSK'nun 16. maddesinde düzenlenmiş olup, bu düzenlemeye göre, kolluk görevini ifa ettiği sırada herhangi bir direniş ile karşılaşması halinde bu direnişi kıracak ölçüde silah kullanabileceği ifade edilmektedir.

Değişiklik önceki düzenlemeye göre kolluk *meşru savunma hakkının* kullanılması kapsamında, *bedeni kuvvet ve maddi güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş* karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde, hakkında *tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri*

²⁴ Sözüer, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, s. 15

²⁵ Sözüer/Dülger/Dursun/Talas/Maden/Plagemann/Topçuoğlu, **a.g.e.**, s. 4

²⁶ Sözüer, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, s. 15

verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir²⁷.

Ancak bu madde de kaleme alınan düzenleme, iç güvenlik paketinin 4. maddesinin yürürlüğe girmesiyle birlikte genişletilmektedir. Önceki dönemde kolluğa verilen yetkiye ek olarak, “Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde” silah kullanma yetkisi verilmektedir.

Bu düzenlemenin gerekçesinde ise, önceki düzenlemenin çok soyut olması nedeniyle uygulamada tereddüte düşüldüğü, silah kullanma dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmanın uzun sürmesi sebebiyle polislerin mağdur olduğu, dolayısıyla kanuni şartların gerçekleşmesine rağmen polisin silah kullanmaması nedeniyle can ve mal güvenliğinin tehlike altında kaldığı ifade edilmiştir.

b. Değerlendirme

İç güvenlik paketinin yürürlüğe girmesinden evvel mevcut olan düzenlemede yer alan silah kullanılması yetkisine göre, kolluk, meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında, bedeni kuvvet ve maddi güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde, hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.

Kanun koyucu bu düzenlemeye “Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde” ibresini eklemiştir.

Kolayca görülecektir ki, önceki düzenlemede yer alan meşru savunma hakkı, iç güvenlik paketi ile PVSK’nun 16. maddesine eklenen tüm bu halleri kapsamaktadır. Nitekim, meşru savunma hakkı, hukuken korunan her türlü hakka yönelik saldırılara karşı kullanılabilecektir. Bu bağlamda saldırının mal varlığına, vücut dokunulmazlığına ya da yaşam hakkına yönelik olduğuna bağlı kalınmaksızın, herhangi bir hakka yönelik bir saldırının mevcudiyetinin var olması halinde meşru savunma hakkından yararlanılabilecektir²⁸. Ayrıca ifade etmek gerekir ki, kişinin meşru savunma hakkından yararlanabilmesi için saldırının kişinin kendi hakkına yönelik olmasına gerek yoktur. Üçüncü kişinin hakkına yönelik olan saldırıya karşı da meşru savunma hakkından yararlanılabilecektir. Ayrıca saldırının başlamış, gerçekleşiyor olması şart olmayıp, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak saldırılar da meşru savunma hakkının kul-

²⁷ Sözüer Adem, “Die strafrechtliche Bewertung des tödlichen polizeilichen Schusswaffeneinsatzes gegen Flüchtlinge in der Türkei,” **Festschrift für Claus Roxin zum 80. Geburtstag**, Berlin, New York: de Gruyter, 2011, s.1752

²⁸ Sözüer/Dülger/Dursun/Talas/Maden/Plagemann/Topçuoğlu, **a.g.e.**, s. 5

lanılabilmesine imkan vermektedir²⁹. Tüm bu durumlarda meşru savunma hakkının kullanılma imkanı doğmakta olup, bu durum polisler açısından silah kullanma yetkisini de doğurmaktadır.

Buna göre, tasarındaki “kendisine veya başkalarına... kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara...” yönelik saldırılar, yaşam veya vücut bütünlüğüne yönelik saldırı niteliğinde olup, meşru savunma hakkını doğurmaktadır. Bunun dışında aynı düzenlemede yer alan “...işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara...” yönelik fiiller, malvarlığını yönelik saldırı özelliğini taşıyacağından, meşru savunma hakkını doğuracaktır. Ayrıca düzenlemede yer alan “...molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı” ibaresi bakımından ise, saldırının silahlı olup olmaması, meşru savunma hakkının doğması bakımından önemli olmayıp, bu husus savunmanın orantılı olup olmadığıyla alakalı bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak ise, üzerinde durulması gereken husus, “...saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı” ibaresidir. Bu ibarenin meşru savunma düzenlemesinde yer alan “...gerçekleşen ve gerçekleşmesi muhakkak olan saldırı...” anlamına gelmektedir³⁰.

Açık bir şekilde görüleceği üzere meşru savunma hakkının kullanılması ibaresi, iç güvenlik paketi ile PSK'nun 16. maddesine eklenen bu düzenlemeyi kapsamaktadır³¹.

Yukarıda da izah edildiği üzere kanun koyucu bu düzenlemenin gerekçesinde düzenlemenin çok soyut olması nedeniyle uygulamada tereddüte düşüldüğü, silah kullanma dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmanın uzun sürmesi sebebiyle polislerin mağdur olduğu, dolayısıyla kanuni şartların gerçekleşmesine rağmen polisin silah kullanmaması nedeniyle can ve mal güvenliğinin tehlike altında kaldığı ileri sürülmüştür.

Ancak gerekçede ileri sürülen bu hususun kabul edilmesi mümkün değildir. Meşru savunma kapsamına girecek haller, kanunda sayılacak somut ve belirli bir takım davranışlarla sınırlamak son derece sakıncalı olacaktır. Nitekim, meşru savunma, insanoğlunun bir takım olaylara karşı verdiği doğal savunma refleksi olup, bu hareketleri sınırlamak doğru değildir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, kanun yapım tekniğine göre olması gereken husus, ilgili kanun metnlerinin soyut olarak kaleme alınmasıdır. Bu bağlamda kanun koyucunun ilgili düzenlemenin gerekçesinde ifade ettiği bu sıkıntılı durum, kanunların kazuistik olarak kaleme alınarak değil, kolluğa daha nitelikli eğitim verilmesi suretiyle ortadan kalabilecektir³².

²⁹ İzzet Özgenç, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 334 vd.; Mahmut Koca, İbrahim Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 260 vd.; Veli Özer Özbek, Nihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5. Bası, Ankara, 2014, s. 308 vd.

³⁰ Tuba Kelep Pekmez, **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 117-118

³¹ Sözüer/Dülger/Dursun/Talas/Maden/Plagemann/Topçuoğlu, **a.g.e.**, s. 5

³² Sözüer/Dülger/Dursun/Talas/Maden/Plagemann/Topçuoğlu, **a.g.e.**, s. 6

V. GÖZALTINA İLİŞKİN DÜZENLEME

A. Genel Olarak

Gözaltı, CMK'nun 91. maddesinde düzenlenmiş olup, kanunun verdiği yetkiye göre, yakalanan kişinin hakkındaki işlemlerin tamamlanması amacıyla, yetkili hâkim önüne çıkarılmasına veya serbest bırakılmasına kadar özgürlüğünün geçici olarak kısıtlanıp alıkonulması olarak tanımlanmaktadır³³.

Bireyin en temel haklarından biri olan hürriyetini sınırlayan gözaltı, ceza muhakemesinde maddi gerçeğe ulaşabilmesini sağlamak amacıyla başvurulmuş bir koruma tedbiridir. Dolayısıyla koruma tedbirlerinin tümü için ortak olan kanuni dayanak, gecikmesinde sakınca bulunma hali, şüphenin belirli bir yoğunlukta olması, geçici olması ve orantılılık ilkeleri gözaltı için de geçerlidir.

Kişinin hürriyetine yönelik getirilen bu sınırlama, kaynağını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Anayasadan almaktadır. Bu bağlamda kişinin hareket özgürlüğünün hangi hal ve şartlarda sınırlandırabileceği AİHS'nin 5. maddesi ve Anayasanın 19. maddesinde kaleme alınmıştır.

B. Değerlendirme

Gözaltına alma işlemi, kişinin hürriyetini belirli süre sınırlamak olmasından dolayı sıkı koşullara tabi tutulmuştur. Ancak bu koşulların iç güvenlik paketinin yürürlüğe girmesiyle zayıfladığı ve keyfi uygulamalara mahal verecek bir durum oluştuğu söylenebilir.

2005 yılında Türk Ceza Hukukunda yapılan reformun bir parçası da, 5271 sayılı CMK'nun yürürlüğe girmesidir. Bu sürecin temel felsefesinde yatan husus, yapılan hukuki düzenlemelerin hukuk devleti ve onun özünü oluşturan insan haysiyeti değeri ile kişi hak ve özgürlüklerini güvenceye alan bir nitelikte olmasıdır. Dolayısıyla kişi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ancak kanunla ve çok sıkı koşullar altında olacak şekilde kaleme alınmıştır.

Bu bağlamda ceza muhakemesinde bireyin temel hak ve özgürlüklerini sınırlayan koruma tedbirlerinin genel kural olarak yalnızca hakim kararıyla sınırlandırabileceği, ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde savcının kararıyla da sınırlandırabileceği ve savcının bu kararının belirli bir süre içerisinde hakim onayına sunulması aranmıştır. Yalnızca bazı koruma tedbirlerinde savcıya da ulaşılmadığı halde kolluğa ilgili koruma tedbirini uygulama yetkisi verilmiştir. Yine kolluğun bu kararının hakim onayına sunulması ve hakim bu karara ilişkin onayının varlığı aranmaktadır.

Bireyin en temel haklarından biri olan hürriyet hakkının sınırlandırılmasına sebebiyet veren gözaltı kararının ancak savcının verebileceği ifade edilmiştir³⁴. Hukukçu olan savcıya ait bu hakkın polise bırakılmaması bilinçli ve önceki dönemde mevcut olan ve bireyin hukuk güvenliğini hiçe sayan kolluğun keyfi müdahalelerinin bir daha yaşanmaması adına verilen bir karardır.

Dolayısıyla gözaltı kararı hususunda kolluğa yetki verilmemesi ile bireyin en temel haklarından biri olan hürriyetinin keyfi olarak sınırlandırılmasının önüne geçilmesi amaçlanmış ve bireyin hukuk güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

³³ Pervin Aksoy İpekçioğlu, "Yakalama ve Gözaltına Alma Koruma Tedbirleri", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:9, Yıl:2007, s. 1230; Cumhur Şahin, **a.g.e.**, s. 285; İlyas Şahin, **a.g.e.**, s. 27

³⁴ Toroslu/Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 240

tır. Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren geçen süreçte bu düzenlemenin son derece doğru ve yararlı olduğu net bir şekilde görülmüştür³⁵.

Hal böyle iken iç güvenlik paketiyle yürürlüğe giren düzenleme adeta geriye dönüş niteliğinde olup, yapılan bu değişiklikte, gözaltı koruma tedbirinin uygulama alanı genişletilmekte ve kolluğa belirli durumlarda 48 saate kadar gözaltı kararı verme yetkisi verilmiştir. Bu düzenlemeyle birlikte bireye sağlanan güvence sınırlı olsa ortadan kaldırmış ve kolluğa gözaltı yetkisi verilmiştir.

Buna göre iç güvenlik paketinin 13. maddesiyle CMK'nun 91. maddesine eklenen 4. fıkra ile *"Suçüstü halleriyle sınırlı olmak kaydıyla; kişi hakkında aşağıdaki bentlerde belirtilen suçlarda mülki amirlerce belirlenecek kolluk amirleri tarafından yirmidört saate kadar, şiddet olaylarının yaygınlaşarak kamu düzeninin ciddi şekilde bozulmasına yol açabilecek toplumsal olaylar sırasında ve toplu olarak işlenen suçlarda kırksekiz saate kadar gözaltına alınma kararı verilebilir. Gözaltına alma nedeninin ortadan kalkması halinde veya işlemlerin tamamlanması üzerine derhal ve her halde en geç yukarıda belirtilen sürelerin sonunda Cumhuriyet savcısına yapılan işlemler hakkında bilgi verilerek talimatı doğrultusunda hareket edilir. Kişi serbest bırakılmazsa yukarıdaki fıkralara göre işlem yapılır. Ancak kişi en geç kırksekiz saat, toplu olarak işlenen suçlarda dört gün içinde hakim önüne çıkarılır. Bu fıkra kapsamında kolluk tarafından gözaltına alınan kişiler hakkında da gözaltına ilişkin hükümler uygulanır."* şeklinde düzenleme getirilmiştir. Akabinde ise, bu düzenlemenin uygulanacağı suçlar sınırlı olarak kaleme alınmıştır³⁶.

İlgili düzenleme, açık bir şekilde 5271 sayılı CMK'nun sistemine ve birçok maddesine aykırılık teşkil etmektedir. Bu bağlamda inceleyeceğimiz ilk husus, getirilen bu düzenlemeyle savcının adli kolluğun amiri olduğuna ilişkin sisteme aykırılıktır.

Bilindiği üzere kolluk, adli ve idari kolluk olarak ikiye ayrılmakta ve idari kolluğun amiri mülki amir iken, adli kolluğun amiri savcıdır. Nitekim, CMK'nun 161. maddesi başta olmak üzere C. Savcısının yetkilerini düzenleyen bütün hükümler, adli kolluk amir ve görevlilerini C. Savcısının emri altında çalışan kişiler olarak tanımlamıştır. Hal böyle iken, ilgili düzenlemede mülki amir tarafından görevlendirilen kolluk amirince 48 saate kadar gözaltı kararı

³⁵ 2005 yılında gerçekleştirilen ve temelinde insan hak ve özgürlüklerinin korunması olan reform öncesinde gözaltında işkence yapıldığı iddiasıyla Türkiye hakkında çok fazla dosya AİHM'de görülmüş ve bu davaların birçoğu Türkiye'nin mahkumiyeti ile sonuçlanmıştır. Reform öncesi durum için bkz. Cengiz Başak, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Gözaltında İnsan Hakları İhlalleri", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 51, Sy. 4, Yıl 2002, s. 41-72.

³⁶ Toplumsal olaylar sırasında işlenen cebir ve şiddet içeren suçlar, Türk Ceza Kanununda yer alan; Kasten öldürme (madde 81, 82), taksirle öldürme (madde 85), Kasten yaralama (madde 86, 87), Cinsel saldırı (madde 102), Çocukların cinsel istismarı (madde 103), Hırsızlık (madde 141, 142), Yağma (madde 148, 149), Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188), Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma (madde 195), Fuhuş (madde 227), Kötü muamele suçları (madde 232), 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yer alan suçlar, 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen suçlar, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa dayanılarak ilan edilen sokağa çıkma yasağını ihlal etme ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen suçlar.

verilebileceği kaleme alınmakta ve kolluk amiri bu kararı verirken CMK'nu sisteminde amiri olan C. Savcısına haber dahi vermemektedir³⁷.

Esasında bu düzenlemeyle C. Savcısının adli kolluk üzerindeki amir pozisyonu ve dolayısıyla sahip olduğu emir verme yetkisi, mülki amire devredilmiştir. Mülki amirin yürütme organının temsilcisi olmasından ötürü bu yetkinin dolaylı olarak yürütme organına devri söz konusudur. Mülki amirin bu şekilde bir yetkiye sahip olması, yürütmenin yargıya müdahalede bulunma imkanı tanımaktadır. Bu durum ise, bir hukuk devletinin olmazsa olmazı olan kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır.

CMK'na göre hürriyet gibi son derece önemli bir hakkı sınırlayan gözaltı işleminde şartlar oluşmadan keyfi bir gözaltına maruz kalmaması için C. savcısının yazılı emrine karşı, yakalanan kişi, müdafii veya kanunî temsilcisi, eşi ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için sulh ceza hâkimine başvurabileceği düzenlenmiştir. Ancak getirilen yeni düzenlemede göz altı kararı C. Savcısı tarafından verilmediğinden, gözaltına alınan kişi veya yakınları serbest bırakılma talebinde bulunamayacaklar mıdır?

Her ne kadar getirilen yeni düzenleme de “*Bu fıkra kapsamında kolluk tarafından gözaltına alınan kişiler hakkında da gözaltına ilişkin hükümler uygulanır.*” şeklindeki ibare, kişinin veya yakınlarının Sulh Ceza Hakimliğine itiraz hakkını kullanabilecekleri anlamına gelse de, bu ifade çok genel kalmakta olup, yanlış uygulamalara sebebiyet verebilecektir. Dolayısıyla ivedilikle yeni bir düzenleme getirilerek kişilerin kolluk amirince verilen gözaltı kararı sonrasında sulh ceza hakimine başvuru yapabileceklerine ilişkin bir düzenleme getirilmesi gerekmektedir.

Yukarıda ifade edildiği üzere gözaltı işleminin hukuki niteliği koruma tedbiri olmasıdır. Dolayısıyla koruma tedbirlerinin tümü için ortak olan kanuni dayanak, gecikmesinde sakınca bulunma hali, şüphenin belirli bir yoğunlukta olması, geçici olması ve orantılılık ilkeleri gözaltı için de geçerlidir.

Koruma tedbirleri bakımın geçerli olan ortak temel ilkeler, iç güvenlik paketi öncesinde gözaltı işlemi açısından herhangi bir sıkıntıya sebep olmamaktaydı. Ancak gözaltı işlemine ilişkin yapılan bu yeni düzenleme kanunilik ilkesi bakımından bir takım sorunları beraberinde getirmiştir.

İlk bakıldığında ilgili sınırlamanın kanunla yapıldığı sonucuna ulaşmakla birlikte, AY'nın 13. maddesinde bahsedilen kanunun, soyut ve çerçevesi belli olmayan şekli bir kanun anlamına gelmediği aşıkardır. Burada kastedilen, muğlak olmayan, öngörülebilir bir sınırlama ortaya koyan ve bu sayede herhangi bir keyfi davranışa neden olmayacak bir kanundur.

İlgili düzenlemeye baktığımızda kolluğun gözaltı yetkisini doğuracak suçlar içinde sayılan “*Toplumsal olaylar sırasında işlenen cebir ve şiddet içeren suçlar*” ifadesinde ne anlaşılabileceği açık değildir. Bu şekilde geniş bir ifade rahatlıkla keyfi olarak uygulanabilecektir. Bu bağlamda kolluk amiri somut olayda, durumun toplumsal bir olay olup olmadığını yorumlayacak ve ona göre hareket edecektir. Buna göre bir kolluk amiri tarafından toplumsal niteliğe sahip olduğu şeklinde yorumlanabilecek bir olay, bir başka kolluk amirine göre toplumsal niteliğe sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilecektir³⁸.

³⁷ Sözüer, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, s. 18

³⁸ Sözüer, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, s. 18

Sonuç olarak belirtmek gerekir ki, bu ifade kanunilik ilkesine ve dolayısıyla anayasaya aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenlerden dolayı toplumsal olaylardan anlaşılması gereken hususun somut kriterlere göre belirlenmesi, kanunilik ilkesinin gereğidir. Aksi halde hangi olayın, kime göre toplumsal olup olmadığı değişecek ve bu belirsizlik keyfi uygulamaları beraberinde getirecektir.

VI. TUTUKLAMAYA İLİŞKİN DÜZENLEME

Ceza muhakemesi hukukunun en ağır tedbiri olan tutuklama, kişinin hürriyetinin ortada kesinleşmiş hüküm olmamasına rağmen kaldırılmasıdır³⁹. Bireyin hürriyetini hüküm öncesi sınırlayan tutuklama tedbiri muhakkaktır ki sıkı şartlara tabi tutulması gerekir⁴⁰. Nitekim, tutuklama tedbirinin, Anayasamızda ve Ceza Muhakemesi Kanununda sıkı şartlara tabi tutulmuştur.

Tutuklama, CMK'nun 100. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre, tutuklama kararı verilebilmesi için ilk olarak kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin mevcudiyeti gerekmektedir. Suç şüphesinin yanında tutuklama nedeninin de muhakkak bulunması gerekmektedir. Buna göre, kişinin kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların varlığı halinde tutuklama nedeninin oluştuğu kabul edilmektedir. Ayrıca kişinin delilleri yok etme, gizleme, değiştirme durumunun söz konusu olması veya kişinin tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapması girişimi söz konusu ise, tutuklama nedeninin var olduğu kabul edilmektedir. Son olarak ise, CMK'nun 100. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen suçların varlığı söz konusu ise, tutuklama nedeninin mevcut olduğunun varsayılabilceği ifade edilmektedir.

Önemle belirtmek gerekir ki, yukarıda belirtilen tüm bu sebepler söz konusu olsa dahi, tutuklama kararı verilmesi zorunlu değildir. Bu kararın verilmesinin zorunlu olmamasının yanında, işin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilmeyeceği ifade edilmiş olup, bu düzenleme bireyin hukuk güvenliği bakımından son derece yerindedir.

Yukarıda ifade edildiği üzere tutuklamanın düzenlendiği CMK'nun 100. maddesinde tutuklama nedeninin varlığının kabul edildiği suçlar sayılmıştır. Bu suçların varlığı halinde diğer koşullara bakılmaksızın tutuklama nedeninin varlığı kabul edilecektir. Bu maddede yer alan suç tiplerine iç güvenlik paketinin yürürlüğe girmesiyle iki ayrı suç daha eklenmiştir.

İç güvenlik paketinin 14. maddesinde yer alan hükme göre, CMK'nun 100. maddesinin üçüncü fıkrasına 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunun 33. maddesinde sayılan suçlar ile, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunun 7. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen suçlar eklenmiştir.

Burada esas olarak üzerinde durulması gereken ise, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 33. maddesinde yer alan düzenlemedir⁴¹. Nitekim

³⁹ Nur Centel, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama ve Yakalama**, Beta Yayınları, İstanbul, 1992, s. 5; Ersan Şen, Bilgehan Özdemir, **Tutuklama: Uygulamada Şüpheli ve Sanık Haklarının Korunması**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011, s. 15; Nevzat Toroslu/Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 217; Cumhur Şahin, **a.g.e.**, s. 293

⁴⁰ Ünver/Hakeri, **a.g.e.**, s. 351

⁴¹ "Toplantı ve yürüyüşe silahlı katılanlar

Madde 33 – (Değişik: 22/7/2010 - 6008/2 md.)

burada yer alan düzenlemede gerçekleştirilen fiile karşı öngörülen hapis cezasının alt sınırı 2 yıl 6 aydır. CMK'nun 100. maddesinin 3. fıkrasında yer alan bir suçun varlığı halinde her ne kadar bir zorunluluk olmasa da çoğunlukla tutuklama kararı verilmesi sorunu ülkemizde önemli bir sorundur. Bu nedenle tutuklama oranlarının son derece yüksek olduğu ülkemizde alt sınırı 2 yıl 6 ay olan bir suçun bu listede yer alması ve bu suçtan dolayı tutuklama nedeninin varsayılabilmesi anlamlı ve orantılı değildir⁴².

Ayrıca ilgili suça ilişkin verilecek mahkumiyet kararının mevcudiyetinde dahi, kişinin cezaevinde geçireceği süre son derece kısadır. Mahkumiyet halinde dahi çok az bir süre ceza evinde bulunması gereken bir kişi, atılı suç isnadının henüz kesinleşmemiş olmasına rağmen hürriyetinin tutuklanma yoluyla kısıtlanması ölçülü değildir.

VII. SİLAH KAVRAMINA İLİŞKİN DÜZENLEME

Silah kelimesi, günlük kullanımda, ateşli silahları tanımlayan bir kelime olarak karşımıza çıkmakla birlikte, ceza hukuku terminolojisinde bu kelime daha geniş bir anlama sahiptir⁴³. Gerçekten, silah kelimesinden anlaşılması gereken husus, TCK'nun 6. maddesine göre ateşli silâhlar, patlayıcı maddeler, saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet, saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddelerdir.

Silah kavramına ilişkin son derece geniş ve kapsayıcı nitelikteki bu düzenleme mevcut olmasına rağmen Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunun 23. maddesinde yer alan, “*Ateşli silahlar veya havai fişek, Molotof ve benzeri el yapımı olanlar dahil patlayıcı maddeler veya her türlü kesici, delici aletler veya taş, sopa, demir ve lastik çubuklar, boğma teli veya zincir, demir bilye ve sapan gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler veya her türlü sis, gaz ve benzeri maddeler ile yasadışı örgüt ve topluluklara ait amblem ve işaret taşınarak veya bu işaret ve amblemleri üzerinde bulunduran üniformayı andırır giysiler giyilerek veya kimliklerini*

(Değişik birinci fıkra: 27/3/2015-6638/8 md.) Toplantı ve gösteri yürüyüşlerine;

a) Ateşli silahlar veya havai fişek, molotof ve benzeri el yapımı olanlar dâhil patlayıcı maddeler veya her türlü kesici, delici aletler veya taş, sopa, demir ve lastik çubuklar, boğma teli veya zincir, demir bilye ve sapan gibi bereleyici ve boğucu araçlar veya yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler veya her türlü sis, gaz ve benzeri maddeler taşıyarak veya kimliklerini gizlemek amacıyla yüzlerini tamamen veya kısmen bez vesair unsurlarla örtterek katılanlar iki yıl altı aydan dört yıla kadar,

b) Yasadışı örgüt ve topluluklara ait amblem ve işaret taşıyarak veya bu işaret ve amblemleri üzerinde bulunduran üniformayı andırır giysiler giyerek katılanlar ile kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçler taşıyarak veya bu nitelikte sloganlar söyleyerek veya ses cihazları ile yayınlayarak katılanlar altı aydan üç yıla kadar, hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Toplantı ve gösteri yürüyüşünün kanuna aykırı olması halinde ve dağılmamak için direnildiği takdirde, ayrıca 32 nci madde hükümlerine göre cezaya hükmolunur.”

⁴² Sözüer, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, s. 18

⁴³ Abdullah Batuhan Baytaz, “Kanunilik İlkesi Bağlamında Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Yorum”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, İstanbul, s. 213

gizlemek amacıyla yüzlerini tamamen veya kısmen bez ve sair unsurlarla örterek toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılma ve kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş , pankart, döviz, resim, levha, araç , ve gereçler taşınarak veya bu nitelikte sloganlar söylenerek veya ses cihazları ile yayınlanarak...” şeklindeki düzenleme kanun yapma tekniğine uygun bir düzenleme değildir. İlgili düzenlemede yer alan “havai fişek, molotof ve benzeri el yapımı olanlar dahil” patlayıcı maddeler ile “demir bilye ve sapan” ifadeler iç güvenlik paketinin 7. maddesi ile eklenmiştir.

Görüldüğü üzere ilgili maddenin gerek değişiklik öncesi ve gerekse değişiklik sonrası düzenlemesi, kanun yapma tekniğine ve ceza hukuku sistematikğine aykırıdır. Gerçekten olması gereken, TCK'nun 6. maddesinde yer alan düzenleme gibi genel kapsayıcı ifadelerin kullanılması iken, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 23. maddesinde olduğu gibi ilgili hususların kazuistik olarak kaleme alınması kanun tekniği bakımından son derece yanlıştır.

İlgili cisimlerin tek tek yazılması, yazılmayan hususların bu kapsamda değerlendirilmeyeceği anlamını da taşımaktadır. Bu bağlamda ilgili maddede “demir bilye” kavramı kullanılmıştır. Bilye, demirin dışında cam veya bir başka materyalden yapılmış olması halinde bu madde kapsamında değerlendirilemeyecektir⁴⁴.

Dolayısıyla kanunların kazuistik bir şekilde kaleme alınmak yerine genel ve soyut ifadelerin kullanılması son derece önemlidir. Sonuç olarak ise, ilgili maddede birçok cisim ardı ardına sıralanması yerine “silah” kavramı kullanılması yeterliydi. Nitekim, silahın ne anlama geldiği, TCK'nun 6. maddesinde düzenlenmiştir. Bu kavram, TCK'nun 5. maddesine göre kendisinden sonra yürürlüğe giren ve kendisiyle çelişmeyen yan ceza kanunları için geçerli olmasından dolayı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu açısından da geçerli olacaktı.

VIII. SONUÇ

Kanunda yer alan düzenlemelerin zaman içerisinde bir takım değişikliklere ihtiyacı olması son derece doğal olmakla birlikte, bu değişikliklerin belirli bir hazırlık aşamasından geçilerek yapılması son derece önemlidir. Yapılması gereken bu hazırlık sürecinde mevcut kanuni düzenlemelerin aksayıp aksamadığı, aksıyorsa hangi açıdan aksadığının özenli bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Tespit edilen bir aksama var ise, bu eksikliğin sistem içerisinde, sisteme uygun olarak nasıl düzeltilebileceği konusunda yoğun bir çaba gerekmektedir. Hazırlık sürecinin kısa tutulması, çok fazla bir değerlendirme yapılmadan, yalnızca toplumda mevcut olan tepkiyi dindirmek amacıyla yapılan panik mevzuatı şeklinde adlandırılan değişiklikler, belki kısa vadeli olarak bir takım sorunları ortadan kaldırdığı izlenimi verse de uzun vadede başka sorunları da ortaya çıkarabilmektedir⁴⁵.

Yukarıda izah olunduğu üzere, 6638 sayılı Kanunla getirilen yenilikler, ne yazık ki, yeterli bir hazırlık aşaması olmaksızın, toplumdaki tepkiyi dindirmeye yönelik bir kanun olup, bu kanunla yürürlüğe giren düzenlemeler, Anayasaya ve ceza hukuku sistematikğine aykırılıklar barındırmaktadır.

⁴⁴ Sözüer/Dülger/Dursun/Talas/Maden/Plagemann/Topçuoğlu, **a.g.e.**, s. 7

⁴⁵ Sözüer, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, s.7

Kamuoyunda da büyük eleştirilere uğrayan ve gerek Anayasaya ve gerekse 2005 yılında ceza hukukuna ilişkin yapılan reformun ortaya çıkardığı ceza hukuku sistemine aykırılık teşkil eden bu düzenlemelerin bir an önce düzeltilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Başak, Cengiz: "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Gözaltında İnsan Hakları İhlalleri", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 51, Sy. 4, Yıl 2002, s. 41-72.

Baytaç, Abdullah Batuhan: "Kanunilik İlkesi Bağlamında Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Yorum", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, İstanbul.

Centel, Nur: **Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama ve Yakalama**, Beta Yayınları, İstanbul, 1992.

Centel, Nur; Zafer, Hamide: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 8. Bası, Beta Yayınlar, İstanbul, 2011.

Erdağ, Ali İhsan: "Kolluğun "Durdurma ve Kimlik Sorma Yetkisi" (PVSK Madde 4/A)", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:68, Sy:2010/4.

Geleri, Aytekin: **Önleyici Polislik**, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.

İpekçioğlu, Pervin Aksoy: "Yakalama ve Gözaltına Alma Koruma Tedbirleri", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:9, Yıl:2007, (1215-1254).

Kelep Pekmez, Tuba: **Kolluğun Silah Kullanma Yetkisi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2015

Koca, Mahmut; Üzülmüş, İbrahim: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 7. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 260 vd.;

Kunter, Nurullah; Yenisey, Feridun: **Yakalama ve İfade Alma**, Beta Yayınları, İstanbul, 2000.

Kunter, Nurullah; Yenisey, Feridun; Nuhoglu, Ayşe: **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 18. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2010.

Özbek, Veli Özer; Kanbur, Mehmet Nihat; Doğan, Koray; Bacaksız, Pınar; Tepe, İlker: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 6 Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.

Özgenç, İzzet: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.

Özbek, Veli Özer; Kanbur Nihat; Doğan Koray, Bacaksız, Pınar; Tepe, İlker: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5. Bası, Ankara, 2014

Sözüer, Adem: "Die strafrechtliche Bewertung des tödlichen polizeilichen Schusswaffeneinsatzes gegen Flüchtlinge in der Türkei," **Festschrift für Claus Roxin zum 80. Geburtstag**, Berlin, New York: de Gruyter, 2011, s.1749-1764

Sözüer, Adem: **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, 3. Bası, Alfa Yayınları, İstanbul, 2015.

Sözüer, Adem; Dülger, İbrahim; Dursun, Selman, Talas, Serdar; Maden Mehmet; Plagemann, Gottfried; Topçuoğlu, Tuba: **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyele-**

rinin "İç Güvenlik Paketi" ile İlgili Değerlendirmeleri, İstanbul, 2015.
(<http://www.canakkalebarosu.org.tr/Print.aspx?ID=40035&Tip=Haber>, 12.07.2015)

Şahin, Cumhur: **Ceza Muhakemesi Hukuku Cilt I**, 6. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2015.

Şahin, İlyas: **Türk Ceza Yargılaması Hukukunda Yakalama ve Gözetim**, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

Şen, Ersan; Özdemir, Bilgehan: **Tutuklama: Uygulamada Şüpheli ve Sanık Haklarının Korunması**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2011.

Toroslu, Nevzat; Feyzioğlu, Metin: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 10. Bası, Savaş Yayınları, Ankara, 2012.

Ünver, Yener; Hakeri, Hakan: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 9. Bası, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2014.